

Дата: 15.02.2022

УРОК 17.

Тема: МОВЛЕННЄВА СИТУАЦІЯ. ЕЛЕМЕНТИ МОВЛЕННЄВОЇ СИТУАЦІЇ (МОВЕЦЬ (АДРЕСАТ), СЛУХАЧ (АУДИТОРІЯ), ПРЕДМЕТ МОВЛЕННЯ, УМОВИ УСПІШНОГО СПІЛКУВАННЯ

Мета (формування компетентностей): предметні: елементи мовленнєвої ситуації; ключові: успішне спілкування; комунікативні: володіння мовленнєвою ситуацією; інформаційні: результативний пошук необхідної інформації; загальнокультурні: екологія мовлення та навколошнього середовища.

Матеріали до уроку:

- Випишіть складові мовленнєвої ситуації.

Мова наша багато, їй властива розвинена синоніміка та варіантність на фонетичному, лексичному і граматичному рівнях. Наше завдання — розвинуті в собі здатність оптимального вибору мовних засобів відповідно до предмета розмови, співрозмовника, мовленнєвої ситуації.

Поняття «мовленнєва ситуація» є базовим поняттям лінгвопрагматики — науки, що вивчає, як людина поводиться в процесі мовного спілкування і як використовує мову для впливу на адресата. Від чого залежать особливості мовної поведінки людини? Як виявилося, від багатьох причин та факторів. Сукупність цих чинників і називається мовленнєвою ситуацією.

Складники мовленнєвої ситуації:

- наявність адресанта (*той, хто говорить, пише; той, хто слухає, читає*);
- мотив — те, що спонукає до мовлення (*потреби у висловлюванні, бажання запитати, сказати, виразити ставлення до якихось подій, фактів, явищ*);
- мета — те, чого мовець прагне досягти своїми висловлюванням;
- місце спілкування.

Ситуації мовлення реалізуються в різних сферах: соціально- побутовій; громадсько-політичній; соціально-культурній та професійно-трудовій.

Вибіркове списування

- Випишіть чинники, що впливають на вибір слова і тональності в кожній мовленнєвій ситуації.

Однією з умов успішного спілкування є дотримання мовленнєвого етикету (від фр.— вироблені суспільством норми поведінки).

Мовленнєвий етикет українців вироблявся впродовж тисячоліть і відбиває культурні традиції народу, загальнолюдські моральні цінності — доброзичливість, повага, привітність, гречність.

За змістом, характером та умовами спілкування розрізняють кілька етикетних мовних формул, (звертання, вітання, знайомство, запрошення, прохання, вибачення, втішання, комплімент, побажання, вдячність, прощання тощо), завдяки яким створюється певна тональність комунікативної дії.

При цьому треба добре засвоїти чинники, що впливають на вибір словесної формули та тональності в кожній ситуації, наприклад:

- вік, стать, соціальний статус адресата;
- особливості характеру співрозмовника;
- комунікативні умови (*час, місце, тривалість спілкування*);
- характер взаємин між співрозмовниками та ін.

У процесі спілкування, у тому числі й офіційному, особливе значення має категорія ввічливості — звертання, вітання, прощання, подяка, вибачення, прохання, комплімент.

Комплімент (фр. вітання) — слова, що містять невелике перебільшення позитивних якостей людини (розумово-вольових, морально-етичних), а також стосуються зовнішнього вигляду тощо. Комплімент допомагає викликати симпатію співрозмовника, піднести йому настрій, зробити приємність. Він допомагає людям спілкуватися, жити разом, працювати.

Варто відзначити ще одне правило ввічливості, яке діє у всьому світі,— це усміхайтесь! Усмішка як засіб становлення добрих стосунків між людьми. Вона триває одну мить, а пам'ять про неї часто зберігається назавжди. Вона створює щастя в домі, атмосферу доброчесливості у справах і служить паролем для друзів.

Дати відповіді на поставлені запитання:

Змодельовані мовленнєви ситуації.

► Дайте відповіді на запитання та виконайте сформульовані завдання.

1. Уявіть, що ви перебуваєте в незнайомому місті й шукаєте потрібну вулиці. З якими словами ви звернетeся до перехожого, який поспішає? Що скажете на прощання?

2. Ви не згодні з висловленою думкою співбесідника. Як ви про це скажете йому? Запропонуйте кілька варіантів.

3. Ви хочете попросити вибачення в товариша, якого вчора безпідставно образили. З якими словами звернетeся до нього? Запропонуйте кілька варіантів.

· Що, на ваш погляд, найскладніше у створенні потрібної мовленнєвої ситуації?

· Назвіть необхідні умови успішного спілкування.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Робота за підручником. \$14

Повторіть теоретичний матеріал, що висвітлювався в текстах, опрацьованих на уроці. Розробіть мовленнєву ситуацію на одну із тем на вибір спілкування: «Я і моя сім'я», «Я і школа», «Я і комп'ютер».

**Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту
y.levchuk2976@gmail.com**

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.